

Plan dydaktyczny przedmiotu *Historia i społeczeństwo. Dziedzictwo Epok* dla szkoły ponadgimnazjalnej,
uwzględniający kształcone umiejętności i treści podstawy programowej

WĄTEK TEMATYCZNY – OJCZYSTY PANTEON I OJCZyste SPORY

Temat (rozumiany jako lekcja)	Treści PP	Liczba godzin	Cele ogólne Uczeń:	Kształcone umiejętności Uczeń:	Propozycje metod nauczania	Propozycje środków dydaktycznych
1. Jaki powinien być żołnierz?	A.9.1.	2	– charakteryzuje, na wybranych przykładach, antyczne wzory bohaterstwa, żołnierza i obrońcy ojczyzny oraz ich recepcję w polskiej myśli politycznej, tradycji literackiej oraz edukacyjnej późniejszych epok;	– charakteryzuje na wybranych przykładach wzór antycznego bohatera i obrońcy ojczyzny; – dokonuje prezentacji motywu heroizmu w polskiej literaturze; – przedstawia postacie polskich żołnierzy bohaterów; – charakteryzuje poglądy przedstawicieli Wielkiej Emigracji na temat patriotyzmu; – dokonuje charakterystyki oświeceniowych przemian w oświacie, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia patriotycznego; – stosuje pojęcia: <i>heros</i>, <i>heroizm</i>, <i>polskie Termopile</i>;	– metoda aktywizująca – nagłówki pierwszej strony; – referaty uczniowskie; – praca z tekstem źródłowym; – praca z materiałem ikonograficznym; – ranking diamentowy;	– podręcznik; – fragmenty literatury pięknej: • Homer, <i>Iliada</i>, • Kazimierz Przerwa-Tetmajer, <i>Pochwała dawnej dzielności greckiej</i>, • Juliusz Słowacki, <i>Grób Agamemnona</i>; – teksty źródłowe: • Ciceron, <i>De officiis</i>, ks. II, • Herodot, <i>Dzieje</i>. ks. VII, • Polibiusz, <i>Dzieje</i>, ks. VI, • Tytus Liwiusz, <i>Dzieje Rzymu od założenia miasta</i>);

						– ikonografia, materiały ze strony Muzeum Pałacu w Wilanowie: • http://www.wilanow-palac.pl/pasaz/wojna_i_wojsko
2. Wzór obywatela w polskiej myśli politycznej	A.9.2.	2	– charakteryzuje antyczny wzorzec obywatela oraz jego recepcję w polskiej myśli i praktyce politycznej późniejszych epok;	– przedstawia podstawowe wartości i ideały demokracji ateńskiej oraz republiki rzymskiej; – omawia wzorzec obywatela w Atenach, Sparcie i Rzymie; – wskazuje przykłady i motywy aktywności politycznej obywateli Aten i Rzymu (na przykładzie Solona, Peryklesa, Sokratesa, Cyncynata, Katona); – przedstawia sposoby i przyczyny recepcji antycznego pojęcia obywatelstwa w późniejszych epokach; – wskazuje na przyczyny rozszerzania praw obywatelskich w państwach europejskich oraz Stanach Zjednoczonych Ameryki w epoce nowożytnej; – dostrzega i charakteryzuje recepcję antycznego obywatelstwa w ideałach sarmatyzmu; – omawia obraz obywatela w polskiej publicystyce epoki nowożytnej; – podaje przykłady literackich wzorów postaw obywatelskich w epoce nowożytnej; – charakteryzuje wzór polskiego obywatela w romantyzmie i pozytywizmie;	– praca z tekstem podręcznika; – praca w grupach; – praca z tekstem źródłowym; – praca z materiałem ikonograficznym; – karty pracy; – praca z literaturą naukową;	– podręcznik; – teksty źródłowe: • Arystoteles, <i>Polityka</i>, • Marek Aureliusz, <i>Rozmyślania</i>, ks. II.5, • Stanisław ze Skarbimierza, <i>Mowy wybrane o mądrości</i>, • Kajetan Koźmian, <i>O duchu publicznym</i>, • <i>Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela z 1790 r.</i>, • USTAWA RZĄDOWA z dnia 3 maja 1791 r.; – literatura: • K. Trzeciński, <i>Obywatelstwo w Europie. Z dziejów idei i instytucji</i>,

				– dokonuje oceny postaw obywatelskich w okresie II Rzeczypospolitej oraz drugiej wojny światowej; – omawia postawy obywatelskie w okresie PRL; – zna i stosuje pojęcia: <i>monarchia, arystokracja, tyrania, oligarchia, demokracja, ostracyzm, eforowie, archont, areopag, republika</i>;		• A. Wojciechowska, <i>Antyczne fundamenty polskiej demokracji</i>, • http://www.wilanow-palac.art.pl/antyczne_fundamenty_polskiej_demokracji.html); – materiały ikonograficzne, tabela <i>Prawa i obowiązki obywatela w Atenach i Rzymie</i>, – materiały ze strony: Polskie Tradycje Intelktualne. Strona o myśli politycznej http://www.polskietradycje.pl/;
3. Budowa państwa polskiego – koncepcje polityczne Piastów	B.9.1.	2	– charakteryzuje, na wybranych przykładach, koncepcje polityczne władców z dynastii piastowskiej;	– przedstawia genezę polskiego państwa na tle europejskim; – wymienia i wskazuje na mapie grody plemienne w regionie; – omawia koncepcje władzy książęcej i królewskiej we wczesnym średniowieczu, – dostrzega wewnętrzne i międzynarodowe konsekwencje przyjęcia chrztu przez państwo polskie; – charakteryzuje wpływ stosunków z	– burza mózgów; – pogadanka – praca w grupach – prezentacje uczniów – praca z mapą konturową; – praca z tekstami źródłowymi; – praca z	– podręcznik; – ikonografia; – mapa ścienna; – mapa konturowa; – mapa ścienna „Państwo Piastów”; – teksty źródłowe;

				sąsiadami na przemiany koncepcji ustrojowych w monarchii piastowskiej; – wskazuje na wzmocnienie władzy królewskiej w okresie późnopiastowskim; – zna i rozumie pojęcia: <i>rozdrobnienie feudalne, zasady senioratu i pryncypatu, wojewoda, monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, Corona Regni Poloniae;</i>	materiałem ikonograficznym; – metoda ZWI	
4. Rola ludzi Kościoła w budowie państwa polskiego	B.9.2.	2	– charakteryzuje oraz ocenia, na wybranych przykładach, rolę ludzi Kościoła w budowie państwa polskiego;	– wskazuje na chrześcijańskie podstawy cywilizacji europejskiej oraz rolę Kościoła w jej kształtowaniu; – omawia budowanie administracji kościelnej na ziemiach polskich w X – XI w., (rozwój terytorialny i instytucjonalny); – wskazuje na postawę polskich władców w sporze o inwestyturę; – dokonuje charakterystyki działalności biskupa Jordana, biskupa Ungera, Radzyna Gaudentego, Świętego Wojciecha, Świętego Stanisława, biskupa Jakuba Świnki; – omawia wpływ Kościoła na kształtowanie kultury średniowiecznej Polski; – dostrzega wpływ średniowiecznych klasztorów i innych ośrodków na rozwój kultury chrześcijańskiej w regionie; – zna i rozumie pojęcia: <i>biskup, inwestytura, opactwo, konkordat;</i>	– praca z tekstem źródłowym; – praca z materiałem ikonograficznym; – praca w grupach; – pogadanka; – studium przypadków;	– podręcznik; – teksty źródłowe; – mapa ścienna „Państwo Piastów”; – ikonografia;
5. Obywatele wobec wyzwań epoki	C.9.1.	2	– charakteryzuje, na wybranych przykładach, postawy	– omawia społeczne i gospodarcze konsekwencje wypraw geograficznych oraz postawy obywatelskie wobec nowych wyzwań ekonomicznych;	– rozmowa nauczająca; – praca z tekstem źródłowym;	– podręcznik; – teksty źródłowe; – ikonografia; – film dydaktyczny;

nowożytne j			obywateli wobec wyzwań epoki (XVI – XVIII w.);	– omawia miejsce Polski w strukturach wyznaniowych nowożytnej Europy; – przedstawia genezę polskiej tolerancji w XVI wieku oraz przykłady postaw obywatelskich wobec problemu reformacji; – wskazuje na przejawy kontrreformacji na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI – XVII w i zestawia je z przykładami europejskimi; – omawia przyczyny zawarcia unii realnej z Litwą, dostrzega jej konsekwencje dla kształtowania się postaw obywatelskich w obu częściach Rzeczypospolitej; – dokonuje porównania ustroju Rzeczypospolitej szlacheckiej z modelami ustrojowymi innych państw europejskich (kształtowanie się absolutyzmu, rewolucja francuska); – omawia postawy obywateli wobec wyzwań wojennych Rzeczypospolitej w XVII w.; – przedstawia poglądy współczesnych publicystów i literatów na temat Konstytucji 3 Maja; – charakteryzuje idee oświeceniowe i ich percepcję w polskiej myśli politycznej XVIII w.; – zna i rozumie pojęcia: <i>zasada elekcyjności tronu, elekcja viritim, artykuły henrykowskie, pacta conventa, przywilej szlachecki, ruch egzekucyjny, konfederacja warszawska, demokracja szlachecka, oligarchia magnacka, liberum veto, sejm konwokacyjny, prawa kardynalne, absolutyzm, absolutyzm oświecony,</i>	– praca w grupach; – praca z mapą; – praca z fragmentem filmu; – dyskusja; – analiza SWOT;	– schemat do analizy SWOT;

				<i>dualizm gospodarczy;</i>		
6. Powtórzenie wiadomości		1	Powtórzenie materiału	– posługuje się pojęciami historycznymi występującymi w dziale; – charakteryzuje przyczyny i konsekwencje omawianych zagadnień; – charakteryzuje najważniejsze wydarzenia z omawianych zagadnień;	– ćwiczenia z mapami konturowymi; – rozwiązywanie zadań ze zbiorów i z podręcznika;	– podręcznik; – zbiory zadań;
7. Praca klasowa		1	Sprawdzenie wiadomości i umiejętności uczniów	– stosuje nabytą wiedzę i nabyte umiejętności;	– test wyboru;	– arkusze testu;
8. Spory o przyczyny upadku I Rzeczypospolitej	C.9.2.	2	– charakteryzuje spory o przyczyny upadku I Rzeczypospolitej;	– omawia przyczyny rozbiorów Polski oraz wskazuje na mapie ich przebieg; – charakteryzuje stanowisko krakowskiej szkoły historycznej na temat przyczyny upadku państwa polskiego; – charakteryzuje stanowisko warszawskiej szkoły historycznej na temat przyczyny upadku państwa polskiego; – wskazuje na współczesne stanowiska dotyczące przyczyn upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.;	– analiza tabeli „Stanowiska szkół historycznych w sprawie upadku Rzeczypospolitej”; – praca z tekstem podręcznika; – wykład; – praca w grupach; – praca z tekstem źródłowym; – praca z materiałem ikonograficznym; – drama: Sąd nad Rzeczpospolitą;	– podręcznik; – mapa ścienna; – materiały ikonograficzne – teksty źródłowe; – literatura naukowa;
9. Nurt insurekcyjny czy realizm	D.9.1.	2	– charakteryzuje i ocenia polityczne koncepcje	– omawia konsekwencje insurekcji kościuszkowskiej oraz charakteryzuje działalność patriotyczną w pierwszych latach po upadku Rzeczypospolitej;	– burza mózgów; – praca z tekstem podręcznika; – praca z tekstami	– podręcznik; – mapa ścienna; – schemat mapy mentalnej;

polityczny ?			nurtu insurekcyjnego oraz nurtu realizmu politycznego;	– przedstawia sprawę polską w epoce napoleońskiej; – omawia nurt insurekcyjny w polskiej myśli politycznej XIX w.; – dokonuje analizy postaw pozytywistycznych w aspekcie odzyskania niepodległości; – podaje przykłady działań mających na celu obronę społeczeństwa polskiego przed wynarodowieniem; – charakteryzuje rolę kultury i nauki polskiej w XIX wieku; – zna i rozumie pojęcia: <i>insurekcja, Wielka Emigracja, pozytywizm, hakata, germanizacja, rusyfikacja</i>;	źródłowymi; – wykład; – praca z mapą; – mapa mentalna;	– teksty źródłowe; – materiał ikonograficzny;
10. Spory o ocenę powstań narodowych w XIX w.	D.9.2.	2	– charakteryzuje spory o ocenę dziewiętnastowiecznych powstań narodowych;	– wskazuje na genezę oraz omawia przebieg i konsekwencje powstania listopadowego; – dokonuje analizy genezy, przebiegu i konsekwencji Wiosny Ludów na ziemiach polskich; – charakteryzuje genezę, przebieg i konsekwencje powstania styczniowego; – omawia stosunek poszczególnych grup społecznych do powstań narodowo-wyzwoleńczych; – przedstawia oceny dziewiętnastowieczne powstań narodowo-wyzwoleńczych; – dostrzega różnice we współczesnych ocenach powstań;	– praca ze słownikiem; – praca z tekstem podręcznika; – wykład; – praca w grupach; – praca ze źródłami tekstowymi i ikonograficznymi; – drzewo decyzyjne;	– podręcznik; – teksty źródłowe; – ikonografia; – schemat drzewa decyzyjnego;
11. Lekcja powtórzeniowa		1	Powtórzenie materiału	– posługuje się pojęciami historycznymi występującymi w dziale; – zna przyczyny i konsekwencje omawianych zagadnień;	– dyskusja punktowana;	– arkusze punktacji;

				– charakteryzuje najważniejsze wydarzenia z omawianych zagadnień;		
12.Sprawdzenie wiadomości i umiejętności uczniów		1	Sprawdzenie wiadomości i umiejętności uczniów	– wykorzystuje umiejętności zdobyte i wiedzę ;	– test wyboru;	– arkusze testu;
13.Jakie mamy mieć państwo – spory o kształt Polski w XX w.	E.9.1.	2	– charakteryzuje spory o kształt Polski w XX w., uwzględniając cezury 1918 r., 1944 – 1945, 1989 r., oraz prezentuje sylwetki czołowych uczestników tych wydarzeń;	– wskazuje na okoliczności odzyskania przez Polskę niepodległości oraz omawia koncepcje odbudowy państwa polskiego po I wojnie światowej; – charakteryzuje walkę o granice Rzeczypospolitej i zestawia jej wynik z postanowieniami konferencji wersalskiej; – omawia koncepcje kształtu ustrojowego II Rzeczypospolitej Polskiej, opierając się na wydarzeniach z lat 1919 – 1926 i 1926 - 1939; – dokonuje analizy polskiej polityki zagranicznej w okresie międzywojennym na tle geopolitycznym; – charakteryzuje działalność Józefa Piłsudskiego i postrzeganie jego postaci jako bohatera narodowego XX i XXI w.; – omawia działalność Ignacego Jana Paderewskiego, Gabriela Narutowicza, Wincentego Witosa, Ignacego Mościckiego, Romana Dmowskiego; – omawia politykę władz polskich na wychodźstwie oraz udział polskich wojsk w działaniach wojennych u boku wojsk	– praca z tekstem podręcznika; – elementy wykładu; – praca w grupach; – praca z tekstem źródłowym; – praca z materiałem ikonograficznym; – praca z mapą; – metoda 6 kapeluszy;	– podręcznik; – mapa ścienna „Ziemie polskie w XX w.”; – ikonografia; – teksty źródłowe;

			sprzymierzonych; – przedstawia kwestię polską podczas obrad Wielkiej Trójki; – omawia założenia planu „Burza” oraz przyczyny wybuchu powstania warszawskiego; – charakteryzuje działalność Władysława Sikorskiego, Władysława Andersa, Stanisława Mikołajczyka, Tomasza Arciszewskiego, Władysława Raczkiewicza; – omawia kształt ustrojowy i terytorialny państwa polskiego po drugiej wonie światowej oraz tworzenie struktur nowej władzy; – przedstawia genezę i przebieg procesu transformacji ustrojowej państwa polskiego w 1989 r.; – wskazuje na spory historiograficzne na temat przemian ustrojowych państwa polskiego w XX w.; – opisuje działalność Lecha Wałęsy, Tadeusza Mazowieckiego, Jacka Kuronia; – zna i stosuje pojęcia: <i>Legiony Polskie, orędzie Wilsona, Komitet Narodowy Polski, Rada Regencyjna, „mała konstytucja”, powstanie wielkopolskie, plebiscyty, powstania śląskie, Zaolzie, Bitwa Warszawska, obozy koncentracyjne, czystki, gestapo, III Rzesza, ruch oporu, partyzantka, powstanie warszawskie, komunizm, stalinizacja, referendum, transformacja;</i>		

14.Społeczeństwo wobec totalitaryzmu	E.9.2.	2	- charakteryzuje postawy społeczne wobec totalitarnej władzy, uwzględniając różnorodne formy oporu, oraz koncepcje współpracy lub przystosowania .	- charakteryzuje politykę okupantów wobec narodu polskiego podczas II wojny światowej; - omawia organizację i formy działania polskiego ruchu oporu, uwzględniając pomaganie ludności żydowskiej; - przedstawia stosunek społeczeństwa polskiego do ośrodków władzy komunistycznej w okresie drugiej wojny światowej; - wskazuje na postawy społeczeństwa polskiego wobec władzy komunistycznej po 1945 r. oraz metody ubezwłasnowolnienia społeczeństwa; - charakteryzuje przyczyny, przebieg i konsekwencje polskich niepokojów społeczno-gospodarczych; - przedstawia różne postawy przedstawicieli kultury polskiej wobec komunizmu; - wskazuje na charakter i działalność organizacji opozycyjnych w okresie PRL, ze szczególnym uwzględnieniem NZSS „Solidarność”; - przedstawia różne formy oporu obywatelskiego wobec władzy komunistycznej; - przedstawia rolę Jana Pawła II, Stefana Wyszyńskiego i Jerzego Popiełuszki w powojennej Polsce; - charakteryzuje działalności m.in. Lecha Wałęsy, Tadeusza Mazowieckiego, Jacka Kuronia, Leszka Balcerowicza, Andrzeja Czumy, Leszka Moczulskiego, Aleksandra	- praca z tekstem podręcznika; - praca z tekstem źródłowym; - praca z materiałem ikonograficznym; - praca z mapą; - dyskusja; - metoda: dylematy;	- podręcznik; - teksty źródłowe; - materiały ikonograficzne;

				Halla, Marka Jurka, Jana Marii Rokity, Piotra Bartoszczyka, Karola Modzelewskiego, Bogdana Borusewicz, Joanny i Andrzeja Gwiazdów, Anny Walentynowicz; – zna i stosuje pojęcia: <i>deportacje, eksterminacja, NKWD, zbrodnia katyńska, wysiedlenia, pacyfikacje, Armia Krajowa, sabotaż, dywersja, holocaust, obozy zagłady, getta, powstanie w getcie warszawskim, żołnierze wyklęci, Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość, kolektywizacja, nacjonalizacja, akcja „Wisła”, bezpieka, PZPR, poznański Czerwiec, Październik 1956, Marzec 1968, Grudzień 1970, „Komandosi”, Klub Krzywego Koła, drugi obieg, Sierpień 1980, stan wojenny, okrągły stół, KOR, Ruch Młodej Polski, ROPCiO, Ruch Wolność i Pokój, Niezależne Zrzeszenie Studentów, KPN;</i>		
15. Podsumowanie wiadomości		1	– systematyzuje posiadaną wiedzę; – doskonali posiadane umiejętności; – wykorzystuje technologię IT do prezentacji zdobytych wiadomości.	– posługuje się pojęciami historycznymi występującymi w dziale; – zna przyczyny i konsekwencje omawianych zagadnień; – charakteryzuje najważniejsze wydarzenia z omawianych zagadnień.	– praca z prezentacją multimedialną.	– komputer; – rzutnik multimedialny.